

Aspektus

Orosz Klaudia díszlet- és jelmeztervező kiállítása
a veresegyházi Udvarház Galériában

Fotó: Klement Zoltán

Orosz Klaudia: Bábok Joseph Haydn Aki hűtlen, pórul jár című vígoperájához (Kolibri Színház, Budapest, 2009. Rendező: Novák János) / Klaudia Orosz: Puppets for the comic opera L'infedeltà delusa (Deceit Outwitted) by Joseph Haydn (Kolibri Theatre, Budapest, 2009. Director: János Novák)

► A népművészet tárgykörébe sorolt bábművészetet a kutatók egy része Indiából származtatja, míg többségük a négyezer éves kínai kultúrából, ahol a bábjátéknak vallási jellege volt, népi eredete pedig abból állt, hogy a temetések alkalmával bábok mutatták be az elhunytak cselekedeteit, életük történetét. Kínából ered az árnyjáték és a forgószínpad feltalálása is. Ők már ismerték és alkalmazták a plasztikus, háromdimenziós báb típusokat: a zsákbábukat, a marionetteket

(azaz a zsinóron mozgatható bábukat), a pálcás és az óriásbábukat. Kínában a 9. századra a bábjáték elvesztette kultikus-mágikus jellegét és népszórakozássá lett, akárcsak Európában, ahol az utcán, népünnepélyeken, vásárokon mutattak be bábokkal történeteket.

A bábozás igazi terepe a színpad. De az egyszerű és egy az egyben megismételhetetlen, mozgó előadás megidézheti egy álló, statikus kiállítás is. Erre vállalkozott Orosz Klaudia Jászai Mari-díjas díszlet- és jel-

meztervező, bábtervező. A galéria kettős osztású térében a rendezők – Orosz Klaudia és Klement Zoltán – arra törekedtek, hogy bemozgassák a teret, és a térbe installálják a műveket. Tették ezt sikerrel.

Az alkotó 1978-ban hiába diplomázott díszlet- és jelmeztervezésből Szófiában, először csupán az Álla-

mi Bábszínház műhelyében tudott elhelyezkedni, ahol viszont kitanulta a bábkészítés rejtelmeit. Ez a háromgyökerű – díszlet, jelmez, báb – tudása és a kiartása tehette képessé arra, hogy több mint 140 előadást jegyezhet, ebből hetvenet a Kolibri Gyermekek és Ifjúsági Színházban, melynek 25 évvel ezelőtt az

Orosz Klaudia: Bábok Márton László A római hullazsinat, avagy a természetellenes ember című drámájához (Kolibri Pince, Budapest, 1993. Rendező: Ruszt József) / Klaudia Orosz: Puppets for the drama The Cadaver Synod in Rome or the Unnatural Man by László Márton (Kolibri Cellar, Budapest, 1993. Director: József Ruszt)

Fotó: Klement Zoltán

egyik alapító tagja volt, míg a másik felét az Állami Bábszínházban (1992-től Budapest Bábszínház) és különböző színházak meghívott tervezőjeként.

Maga az intézményi munka úgy strukturálódik, hogy az igazgató kigondol egy darabot vagy a rendező javasol egy művet, ezek után keresik meg a tervezőt, akinek hatalmas felelősséget tesznek a vállára, hiszen általában egy hónap áll rendelkezésére, hogy részleteiben megtervezze a leendő felnőtt- vagy gyermek-előadás díszletét, jelmezét, bábujait. Orosz Klaudia pályafutása során körülbelül az előadások nyolcvan százalékában mindhárom feladatkört megkapta az adott rendezőtől, míg az esetek negyedrézében egy-egy tervezői ágát vállalta a feladatoknak. Olyan igazgató-rendezők kérték fel folyamatosan, mint Lengyel Pál (1943–2012), Ruszt József (1937–2005) vagy Novák János. Csak akkor lehet sikeres egy bábszínházi társulat és maga az előadás, ha azt csapatmunkában végzik. A tervező számtalan szakembert irányít: van köztük szabó, varrónő, asztalos, lakatos, kellékes, sminkes, fodrász, bábkészítő, sorolhatnánk. Orosz Klaudia folyamatosan konzultálva a rendezővel vázlatokat, részletrajzokat, vázakat, maketteket csinál, de egy az egyhez arányú méretrajzokat is ad a műhelynek, hogy minél pontosabb és gyorsabb legyen a munka. Magyarul: ő az, akinek mindenhez értenie kell. Orosz szerves és szervetlen anyagokkal egyaránt dolgozik, munkáiban jelen van a papír, a fa, a fém, a szövet, a műanyag, a gumi stb. Ha a tervező kitalál valamit, megálmodik egy figurát, egy bábút, egy jelmezt, akkor ahhoz anyagot kell lelnie. Mi más tehetne a híres tervező, mint hogy nyakába veszi a várost, és boltról boltra járva kutatja fel, cserkészi be, veszi meg az elképzelt anyagot. (Ez a példa abból a szempontból releváns, hogy nagyobb költségvetésű intézményeknél, mondjuk a Magyar Állami Operaháznál vagy a budapesti Nemzeti Színháznál, a tervezők olyan vasos katalógusokkal rendelkeznek, amikben megtapinthatják, megszagolhatják, valós színeikben láthatják a mintákat.)

A veresegyházi tárlatra egy válogatott anyagot állított össze a művész az elmúlt 26 év terméséből, hiszen a legkorábbi 1992-es, míg a legfrissebb datálású 2017-es alkotás. Idei bábukat, jelmezt, makettet nem

hozhatott, mivel azok a kiállítás idején funkcionáltak, ott éltek a Kolibri színpadán. Összesen 25 előadásból villantott fel részleteket, mutatott be apró maketteket, jelmezeket, de legfőképpen bábukat. Látható volt spirálba kanyarodó színpadkép, áttört szerkezetű, lépcsős, levegős, liános-barlangos makett; a *Lélekvesztő* előadásának színes dokumentumfotói az ott viselt szívecskés, szemes, zongorabillentyűs, céltáblás fehér ruhákkal, jelmezekkel. Orosz kiállította *A színház... kész kabaré* és a *Diótörő* káprázatos, bordó-vörös-rózsaszín női ruháit, a *Parszifál titka* egyszerűbb szabású, sárgás-barnás, rusztikus viseleteit, és a *Bekkanko, a grimaszdémon* orientalista, bő ujjú, arany-világoskék-sárga színekben tartott palástját. Elhozta a *Hektor, a hőscincér* fából készült két ízeltlábúját, a *Megyeri gyalog galopp* két figurájának átíratát. (Megjegyzem, a Kolibri Színházban értelmezték először újra ezt az ikonikus kortárs filmet.) Megjelentek a tárlaton *A római hullazsinat, avagy a természetellenes ember* felnőtt-előadásához készült ijesztő, rémisztő, lidérces szereplői. (Orosznak a szintén felnőtteknek szánt *Hamlet* mel-

**Orosz Klaudia: Bábok
Görgy Gábor Hektor,
a hőscincér című
meseregényéhez
(Kolibri Színház,
Budapest, 2001.
Rendező: Lengyel Pál) /
Klaudia Orosz:
Puppets for the tale
Hector the Longicorn
by Gábor Görgy
(Kolibri Theatre,
Budapest, 2001.
Director: Pál Lengyel)**

Fotó: Klement Zoltán

Fotó: Klement Zoltán

Orosz Klaudia Aspektus című kiállítása (részlet)
/ Photo of the exhibition Aspect of Klaudia Orosz
 Udvarház Galéria, Veresegyház, 2018

lett ez az egyik kedvenc munkája.) A Kolibri képzőművészeti vezetője bemutatta egyéni tárlatán az *Anatómiai teátrum* disznófejű, nyelvét öltő varacskosát, a sarkantyús, karvalykörmű, lyukas csizmába bújtatott csontlábat, a *Bakkfy és a csúnya királykisasszony* aszott, kiszáradt testű nőfiguráját, akit a rendezés közben betérők egy nagyon megfáradt teremőrnek néztek. Orosz kiállította a *Gyermekjátékok* pajkos, játékos parasztyerekeit, a *Szentivánéji álom* egyszerűségében is sugárzó bábjaikat, a *Jankó mesterségei* három főhősét, *A legkisebb boszorkány* ijesztgető lényét, a *Locspocs és a Bolygó Hollandi* idegenekre, ufókra „hajazó” hölgyét, az Operaházban bemutatott *Szökdelés a szerájból* stábját a dús keblű háremhölgyektől a janicsárokig. A terem közepére kerültek a *Mosbató és barátai* fából készült sakkfigurái, királya és királylánya, akik ágyúik kereszttüzeiben próbálják megpecsételni szerelmüket. És sok mindent elhozott még, de a tárlat legimpozánsabb darabjai Haydn *Aki büttlen, póru jár* vígoperájá-

nak marionettjei voltak a hozzájuk tartozó háttérképpel, amely a főfalat teljes egészében belakta.

A szemünk elé tárult pazar, látványos kiállítás egy életmű része. A látszatra könnyed, játékos világ valójában egy igen kemény szakmát takar. Orosz Klaudia kollégái mesélték, hogy amikor utoljára nézi meg az elkészült jelmezeket, bábukat, akkor mindig van nála egy flakon spray és egy olló. Ami nem a tervei szerint lett kivitelezve – ha rossz a színezés vagy valamelyik jelmeznek a szabása –, akkor azt lefújja, és átvágja az anyagot, nem engedi a színpadra. Megteheti. Ové a felelősség. Azzal, hogy maximalista, nekünk, a nézőknek tesz jót.

KOZÁK CSABA
 művészeti író

(Orosz Klaudia Aspektus című kiállítása. Udvarház Galéria, Veresegyház, 2018. április 28. – május 25.)